

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

*Кафедра генетики, селекції і насінництва
сільськогосподарських культур*

СЕЛЕКЦІЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Методичні вказівки
для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни

**«СПЕЦІАЛЬНА СЕЛЕКЦІЯ ТА НАСІННИЦТВО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР»**

за кредитно-трансферною системою
організації навчального процесу
для здобувачів вищої освіти денної форми навчання
Частина 2

Галузь знань	20	Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	201	Агрономія
Освітній рівень		Другий (магістерський)

Біла Церква
2020

УДК 631.527:635.1/8 (07)

Рекомендовано до видання
радою агробіотехнологічного факультету
(Протокол № 6 від 24.01.2020 р.)

Укладачі: **Шубенко Л.А., Лозінський М.В., Кубрак С.М., Сидорова І.М., Шох С.С.**, кандидати с.-г. наук.

Селекція плодкових культур: метод. вказівки для практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Спеціальна селекція та насінництво сільськогосподарських культур» за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу для здобувачів вищої освіти денної форми навчання. Уклад. Л.А. Шубенко та ін. Біла Церква, 2020.

Методичні вказівки для практичних занять та самостійної роботи складені відповідно до навчальної дисципліни «Спеціальна селекція та насінництво сільськогосподарських культур» для здобувачів освітнього рівня Магістр спеціальності Агрономія, з метою покращення освоєння матеріалу четвертого змістового модуля із селекції плодкових культур, забезпечення контролю знань за кредитно-трансферною системою організації навчального процесу.

Рецензенти: Карпук Л.М., д-р с.-г. наук, професор;
Роговський С.В., канд. с.-г. наук, доцент.

© БНАУ, 2020

ЗМІСТ

Передмова.....	
Тема 1. Правила добору типових дерев, зразків листків, пагонів, квіток, плодів для морфологічного опису	
Тема 2. Апробація та опис саджанців зерняткових і кісточкових культур в розсаднику.....	
Тема 3. Варіювання морфологічних ознак зерняткових культур.....	
Тема 4. Варіювання ознак плодів яблуні, груші та інших зерняткових культур	
Тема 5. Варіювання ознак у кісточкових культур.....	
Тема 6. Варіювання ознак суниці	
Тема 7. Дегустаційна оцінка плодів і ягід	

ПЕРЕДМОВА

Сучасне садівництво спрямоване на збільшення виробництва та високу якість плодів і ягід, пред'являє високі вимоги до сортового складу. Сорт має володіти сукупністю стійких господарсько цінних ознак і бути адаптованим до конкретних умов вирощування. Удосконалення сортименту ведеться за інтродукції вихідного матеріалу з різних регіонів України і зарубіжних країн, а також шляхом селекції. Селекціонер, використовуючи закономірності успадкування і мінливості кількісних ознак, створює вихідний матеріал на основі внутрішньовидової й віддаленої гібридизації, здійснює синтез нових і ресинтез існуючих форм та видів. Використання експериментальної поліплоїдії, індукованого мутагенезу, генної інженерії, культури клітин і тканин дає змогу значно розширити можливості створення нових сортів, що відповідають поставленим вимогам виробництва.

Однак, поряд зі створенням нових сортів, селекціонери, використовуючи метод клонової селекції, постійно займаються вивченням і поліпшенням існуючих форм. Сорт плодової рослини являє собою клон. Клоном прийнято називати генетично однорідне вегетативне потомство однієї особини. Проте однорідність клонів відносна, адже в процесі розмноження і вирощування сортів у різних ґрунтово-кліматичних зонах може спостерігатися мінливість господарсько цінних ознак за фенотипом. Такі зміни не зберігаються в наступних поколіннях, але в деяких випадках можуть виникати генетичні зміни, які стійко передаються як за вегетативного, так і насінневого розмноження. Збереження ознак сортів у їх сортотипі, відбір і розмноження цінних клонів на основі виникаючих корисних мутацій здійснюється клоновою селекцією.

Мета і завдання вивчення дисципліни

Основна мета дисципліни “Спеціальна селекція та насінництво сільськогосподарських культур” – формування у студентів знань та умінь з наукових основ селекції і насінництва генотипів (сортів, гібридів, ліній та клонів) овочевих і плодових культур, а також з проведення сортового контролю для отримання високих урожаїв у господарствах за їх інтенсивного вирощування.

У результаті вивчення дисципліни студент має

знати: завдання селекції та насінництва, методи селекції і суть селекційного процесу; організацію і методику сортовипробування та порядок включення нових сортів і гібридів овочевих і плодових культур до Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні; організацію і технологію їх насінництва, досягнення в галузі селекції, сортовипробуванні, насінництві і насіннево-сортівному контролю; потенційну врожайність сортів та гібридів основних овочевих і плодових культур;

вміти: проводити гібридизацію, здійснювати добір рослин різними методами; вирощувати насінневі посіви та насіннево-сортівні насадження; визначати сортові та посівні якості насіння згідно з нормами стандарту; проводити видове та сортове прополювання; складати план сортозмін та сортооновлення; визначати за морфологічними особливостями сорти і гібриди овочевих і плодових культур; запобігати біологічному та механічному засміченню сортів і гібридів; оформляти документи на сортове та гібридне насіння; правильно зберігати й використовувати сортовий та гібридний насінневий матеріал; враховувати можливості генотипу під час програмування врожаю.

СЕЛЕКЦІЯ ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Методичні вказівки
для практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни «Спеціальна селекція та насінництво
сільськогосподарських культур»

Шубенко Лідія Анатоліївна
Лозінський Микола Владиславович
Кубрак Світлана Миколаївна
Сидорова Ірина Марківна
Шох Світлана Сергіївна

Редактор – О.О. Грушко